

kad tvrdi, da imademo dvojaku enakost, enakost po broju i enakost po urednoći i da moraju ustavi uporabljivati obe enakosti.

Zastaranje odškodninskih tožb radi pokojninskega zavarovanja nameščencev.

Dr. Janko Vrančič.

Vse sodbe o odškodninskih tožbah nameščencev zaradi opuščene ali nepravilnega pokojninskega zavarovanja dokazujejo doslej premalo točno poznanje tega zavarovanja, toda naj opozorim na nekatere važnejše stvari.

Pred kratkim sem zvedel za dve sodbi, ki sta zavrnila odškodninske zahteve nameščencev, češ da je pravica do tožbe že zastarana, ker je zastarana pravica, zahtevati naknadno plačilo premij, in ker je od tega zastaranja preteklo že več kakor 5 let, tako da bivši družabnik izbrisane javne trgovske družbe nič več ne jamči za škodo, v drugi pravdi pa, ker je službodajalec baje dokazal, da je prejel nameščenec več kakor 3 leta pred tožbo zavarovalni odlok, iz katerega je moral že takrat posneti, da ni bil pravilno zavarovan, da bo torej imel zaradi tega škodo.

V prvem primeru sodišče ni upoštevalo bistvene razlike med plačilom premij samim in plačilom odškodnine, če premije niso bile plačane in je bil zaradi tega nameščenec oškodovan.

Določba § 35. zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev, ki ga sodba napačno uporablja, se nanaša le na javnopravno dolžnost službodajalca, da plača premijo, odnosno na javnopravno pravico pokojninskega zavoda, da predpiše in izterja premijo, ne pa na zasebnopravni odškodninski zahtev nameščencev. Pokojninski zavod sme v resnici predpisati premijo kvečjemu za 3 leta nazaj, odkar je premija dospela v plačilo, kar pa nima nobenega vpliva na pravico nameščenčevu, zahtevati odškodnino, če premije niso bile plačane. Za odškodninsko tožbo je popolnoma vseeno, koliko časa je že preteklo, odkar bi bilo treba premijo plačati, da le pravica do odškodninske tožbe še ni zastarana. Da, odškodninska tožba je celo nedopustna in sodišče niti ni pristojno soditi, dokler pravica pokojninskega zavoda, da predpiše premijo, še ni zastarana. Za to dobo je namreč stvar že urejena v javnem pravu in sicer v zakonu o po-

kojnjinskem zavarovanju nameščencev, tako da spadajo zahtevki nameščenci za to dobo izključno pred edino pristojni pokojninski zavod za nameščence. Ako bi nameščenec za to dobo vložil zasebnopravno odškodninsko tožbo, bi ga moralo sodišče zavriniti, ker stvar ne spada v pristojnost sodišča.

Dokler utegne pokojninski zavod premije še za nazaj predpisati in izterjati, nameščenec sploh niti ne more biti oškodovan, ker je javnopravna dolžnost pokojninskega zavoda, da izsili naknadno zavarovanje nameščencevo, seveda če on, odnosno nameščenec še o pravem času zve, da z zavarovanjem ni vse v redu. Šele potem, ko nameščencu pokojninski zavod zaradi zastaranja pravice, da predpiše in izterja premijo, ne more nič več pomagati, utegne biti nameščenec oškodovan v smislu § 1295. i dr. o. d. zakonika.

Sodba torej popolnoma pravnopomotno razlaga, da je imel nameščenec pravico terjati odškodnino le za 3 leta, odkar je pričelo teči zastaranje po § 35. zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev. Če bi bilo naziranje sodišča, da sme nameščenec terjati odškodnino le toliko časa, dokler sme pokojninski zavod predpisati premijo, pravilno, potem sploh nobena odškodninska tožba zaradi opuščenega ali nepravilnega pokojninskega zavarovanja ne bi bila mogoča in sodišče sploh ne bi bilo pristojno, da sodi.

Po poteku zastaralne dobe treh let v § 35. zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev zgolj pokojninski zavod nima več pravice, da predpiše premijo, nameščenec je pa še vedno oškodovan, ker se zavarovanje ni dalo več naknadno izvesti. Zakon o pokojninskem zavarovanju nameščencev pa nameščencu samemu ne jemlje pravice, da zahteva odškodnino; pač pa daje nameščencu tako kot vsakemu drugemu državljanu to pravico o. d. zakonik.

Glede tožb proti družabniku iz terjatev proti javni trgovski družbi določa člen 146. trg. zak., da tožbe zastarajo v 5 letih po razdružitvi družbe; če zahtevke dospe v plačilo šele po vpisu razdružitve v trgovski register, se začnjenja zastaranje s trenutkom dospelosti. Zastaranje tožbe se seveda ne more začeti prej, preden je tožba sploh mogoča. Odškodninska tožba radi opuščenega ali nepravilnega pokojninskega zavarovanja je pa mogoča šele potem, ko potečejo 3 leta po dospelosti premij in pokojninski zavod sam ne more več zavarovanja naknadno izvesti, in potem, ko nameščenec sploh zve, da je oškodovan, za koliko je oškodovan in ali mu je dolžan povrniti škodo pokojninski zavod za nameščence ali pa službodajalec.

Odškodninski zahtevek dospe v plačilo takrat, ko postane sodba o zahtevku odškodninske tožbe pravnomočna in izvršljiva. Če je bila javna trgovska družba v trgovskem registru že zbrisana in nameščenec prej sploh ni vedel za škodo, odškodninski zahtevek prej sploh ni mogel dospeti v plačilo in začne teči zastaralna doba za tožbo po čl. 146. trgovskega zakonika šele s pravnomočnostjo sodbe, tako da je mogoče tožiti bivšega družabnika zbrisane javne trgovske družbe še pet let, odkar je postala sodba v odškodninski tožbi pravnomočna in izvršljiva.

Določba § 35. zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev, da pokojninski zavod premije ne more predpisati naknadno za več kakor 3 leta nazaj, prejšnje premije pa so zastarane, se ne more uporabljati za odškodninske tožbe tudi zato, ker tožbeni zahtevek ne gre za tem, da službodajalec naknadno plača premije, marveč da povrne vso škodo, ki jo ima nameščenec, ker sploh ni bil ali ni bil pravilno zavarovan. Ta odškodnina je pa popolnoma nekaj drugega kakor so premije, ki bi jih moral službodajalec plačati, če bi bil nameščenca o pravem času in pravilno zavaroval. Višina škode za nameščenca ni le tolika, kolikoršne so premije, marveč tolika, kolikor bi znašale njegove pravice pri pokojninskem zavodu če bi bil pravilno prijavljen. Pokojninski zavod mu pa teh pravic ne more priznati, če ni bila plačana vsa potrebna premijska rezerva, odnosno kritni kapital. Višina teh je pa že v navadnih razmerah zlasti pri starejših in za službo nesposobnih nameščencih dostikrat mnogo večja od navadnih premij z obrestmi; sedaj, ko je pokojninski zavod stara vplačila svojih zavarovancev valoriziral, je razlika še znatnejša. Če bi bil nameščenec o pravem času pravilno prijavljen, bi mu pokojninski zavod premije in premijsko rezervo računal z valoriziranim zneskom; ker ni bil prijavljen, ima škodo, da mu pokojninski zavod ne šteje v pokojnino valoriziranih zneskov, katere mora potem vplačati službodajalec, da pokojninski zavod utegne izvesti prostovoljni dokup in nameščencu računati valorizirane pokojninske pravice. Plačilo te odškodnine torej ni istovetno z naknadnim plačilom premij in sploh utegne priti v poštev šele potem, ko je za naknadno plačilo premij radi § 35. zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev že prepozno.

Dokler nameščenec za škodo sploh ne ve, ni mogoče, da bi začela teči proti njemu kakšna zasebno-pravna zastaralna doba, razen kolikor ugasne tožbena pravica po 30 letih pri oškodovancu, ki sploh ni zvedel za škodo ali za osebo

poškodovalčevo, ali ako je nastala škoda iz hudodelstva. Tega dejstva ne upošteva nobena obeh sodb. Za škodo, višino škode in osebo poškodovalčevo pa nameščenec sploh ne more zvedeti prej, preden mu tega ne razloži pokojninski zavod sam. Tudi če prejme nameščenec zavarovalni odlok, iz katerega povzame, da ni bil pravilno zavarovan, še ne ve, da ima radi tega škodo, še manj pa, kolika je ta škoda in kdo mu jo je dolžan povrniti.

Zavarovanec, ki ni bil pravilno prijavljen, utegne biti mnenja, da on zato ne bo prav nič oškodovan, ker mu gredo pač dajatve, določene v zakonu ne glede na to, ali je bil pravilno prijavljen ali ne. Morda je celo mnenja, da se je službodajalcu, eventualno tudi njemu, posrečilo pokojninski zavod dobro »potegniti«, tako da je treba za zakonite dajatve plačevati manj, kakor bi bilo treba, če bi bila navedena pravilna višina prejemkov ali pravilni datum vstopa v službo. Saj je splošno znano, da je na pr. v bolniškem in nezgodnem zavarovanju popolnoma vse eno, ali je bil uslužbenec pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev sploh zavarovan ali ne, in ali je bil zavarovan s pravilnimi prejemki in s pravilnim dnevom vstopa v službo. Po zakonu o zavarovanju delavcev mu gredo pač vse zakonite dajatve po njegovih resničnih prejemkih in po resnični dobi njegovega službovanja, stvar nosilca zavarovanja samega pa je, da se odškoduje pri službodajalcu.

Nepoznanje zavarovanja je celo pri zelo inteligentnih zavarovancih često toliko, da niti ne vedo, da se pokojnina zviša z vsakim mesecem zavarovanja. Saj je tudi na pr. invalidska renta po sedanjem zakonu o zavarovanju delavcev, ki se sicer v panogi invalidskega zavarovanja in starostnega zavarovanja še ne izvaja, po zavarovanju 500 tednov 36 % zavarovalnih prejemkov in se prav nič ne zviša, četudi služi zavarovanec še 40 let, razen kolikor se renta odmeri s 36 % morda višjih zavarovalnih prejemkov zadnjih 10 let. Tudi je v nekaterih državah invalidsko in starostno zavarovanje urejeno tako, da prejme zavarovanec po izpolnitvi pogojev določen znesek kot rento.

Če je službodajalec dokazal, da je nameščenec zavarovalni odlok prejel in tako moral vedeti, kako je z njegovim zavarovanjem, mora pa še dokazati, da je nameščenec takrat tudi že vedel, da je radi prepozne ali nepravilne priglasitve oškodovan, za koliko je oškodovan in kdo mora škodo nositi. Vobče pa zavarovanci sploh ne vedo, da so oškodovani in za koliko, preden jim tega ne razloži pokojninski zavod.

Zakon o pokojninskem zavarovanju nameščencev je tako zapleten, da ga more pravilno razlagati, zlasti kolikor se tiče vračunavanja službene dobe v pokojnino, večinoma le tisti, ki se dalje časa z njim natančno bavi. Navadnemu lajiku, kakoršni so večinoma zavarovanci pokojninskega zavarovanja, je pa sploh skoro nemogoče, da bi si znal stvoriti iz zveze raznih paragrafov pravilno sliko. Za dokaz, da si včasih niti pravniki niso na jasnem, ali je nameščenec oškodovan ali ne, naj znova opozorim, da je bil zavrjen celo odškodninski zahtevek z napačnim razlogom, da neprijavljeni nameščenec sploh nobene škode ne bo mogel imeti, ker mu bo moral dati pokojninski zavod določeno rento ne glede na to, ali je bil prijavljen v zavarovanje ali ne, tako da bo utegnil škodo imeti kvečjemu pokojninski zavod, ne pa nameščenec.

Ta primer pravnopomotne sodbe se je pripetil morda zato, ker je sodišče bržčas prečitalo le prvotni zakon o pokojninskem zavarovanju nameščencev z dne 16. decembra 1906., drž. zak. št. 1 iz leta 1907., ki je določal »ipso iure zavarovanje«, kot pri bolniških blagajnah, dočim je novela z dne 25. junija 1914., drž. zak. št. 138, zakon bistveno spremenila tako, da se upošteva za pokojnino le prijavljena službena doba, naknadno prijavljena pa le, če so prispevki zanjo v 6 letih po dospelosti plačani.

Službodajalec sploh nobenemu nameščencu ne bo mogel dokazati, da je nameščenec vedel, da je oškodovan, za koliko je oškodovan in kdo mora plačati odškodnino, če mu ne dokaže, da ga je o tem poučil uradnik pokojninskega zavarovanja. Saj vobče nihče ne ve, kako odmerja pokojninski zavod rento v raznih primerih glede na ono dobo zavarovanja, odnosno službovanja, ki sploh ni bila nikdar prijavljena, ki ni bila prijavljena s pravičnimi prejemki, ki za njo premije sploh niso bile plačane, ki so bile plačane šele naknadno, ki so bile plačane 6 let po dospelosti, ki so bile plačane še pozneje itd. Še manj mogoče je pa zavarovancu vedeti, za koliko je oškodovan, ker more škodo izračunati le pokojninski zavod sam po svojih tabelah premijskih rezerv, ki sploh nikjer niso objavljene, tako da nihče drugi premijskih rezerv, odnosno kapitalov za rente ne more izračunati. Preden pa nameščenec ne ve, za kateri znesek mora tožiti, seveda ni mogoče, da začne teči zastaralna doba. Vsak zavarovanec pa sme vsaj upravičeno domnevati, da prej sploh nima škode, preden ne postane invalid, ali pa da škode sploh nikdar ne bo mogel imeti, ker mu bo moral pokojninski zavod itak zakonito rento plačevati. Ker mora

zastaranje dokazati nameščenčev nasprotnik, sem prepričan, da bodo sodišča prišla na to, da o zastaranju sploh ne bodo resno razpravljala, preden službodajalec ne bo dokazal, da je bil nameščenec po pokojninskem zavodu že prej kakor pred tremi leti poučen, da je oškodovan in za koliko.

Književna poročila.

Maklecov Aleksander: 1. »Das neue jugoslawische Jugendstrafrecht«. Posebni odtis iz »Zeitschrift für Strafrechtswissenschaft« (Berlin), 1931.; str. 346—359.

2. »Psihoanaliza in kazensko pravo«. Posebni odtis iz 3. št. »Ljubljanskega Zvona«, 1931.; str. 188—201.

3. »Ehe und Familie in Sowjetrussland«. Posebni odtis iz Hochland (München und Kempten), 1931.; str. 507—524.

Če slovenska pravniška srenja sledi z zanimanjem znanstvenemu delu akademskih učiteljev na ljubljanski juridični fakulteti, ji pač ne bo odveč, da vsaj z nekoliko stavki pozdravimo resnično živahno in temeljito delovanje prof. Aleksandra Maklecova, ki zaseda stolico »za kazensko pravo s posebnim ozirom na kriminalnopravno politiko«. Baš v smeri kriminalnopravne politike pa se krečejo vse tri gori navedene razprave, ki jim hočemo na kratko ugotoviti karakteristične poteze. — Prva, ki razpravlja o jugoslovanskem mladinskem kazenskem pravu, ni zgolj reprodukcija zakonitih določb, ampak tudi kratak, jedrat posnetek zgodovine tega prava. Samo po sebi razumljivo, da oblikuje pravilno relacijo med poglavjem o mlajših maloletnikih iz kazenskega materialnega in formalnega prava, kar ni samo za tuje pravniške kroge zanimivo, katerim je seveda razprava namenjena, ampak tudi za naše pravnike poučno, ki bi le pri natančnem proučevanju prišli na to, da in kako so določbe k. z. nadopolnjene in poglobljene v k. p. — Druga studija se po pravici obrača na širše kroge slovenske inteligencije vobče. Freudovi nauki, sami po sebi zanimivi, so po pisatelju vestno prikazani; morda bi bilo kazalo, da bi se bili navedli nekateri značilni primeri iz praktičnega življenja, ki bi še nazorneje učinkovali, kakor se more to od zgolj znanstvenih izvajanj pričakovati. Popolnoma pa se strinjamo s pisateljem, ko je ugotovil, da je Freudova teorija vrhunec znanstvenega zanimanja in pričakovanja senzacionalnih novih odkritij — že prekoračila. Tretja razprava je krasno sestavljen spis, ki upošteva vse vire, zlasti tudi tiste, ki so pisatelju kot ruskemu učenjaku dostopni, ki nikjer ni zatajil svoje ljubezni do svojega naroda, a niti z eno besedo ni prekoračil meje popolne objektivnosti, ko poroča, kaj so boljševiki napravili iz institutov »zakona« in »rodbine« in kakšne so posledice rušenja teh socialnih dobrin. Ne moremo bolje označiti pomembnosti te male, ali vsebinsko bogate studije, kakor da izrazimo željo, naj bi izšla — morda izpopolnjena na najnovejši čas — tudi še v slovenskem jeziku. **Dr. Metod Dolenc.**